

Til viltnemndene og landbruksnemndene
i Nes, Flå, Krødsherad, Sigdal og
Nore og Uvdal

Hønefoss, 27.mai 1992

REINEN I NOREFJELL-REINSJØFJELL

Vi viser til vedlagte brev m/underlag til alle berørte grunneiere/rettighetshavere i dette fjellområdet.

Som det framgår skal det avholdes tre bygdevise orienteringsmøter om reinsaken i kommende uke. Lokale viltnemnder og landbruksnemnder inviteres til å delta/være representert på disse møtene.

Med beste hilsen

DRAMMENSDISTRIKTETS SKOGEIERFORENING
Utmarksavdelingen

Nils Bjørn Vistad.
Nils Bjørn Vistad

NOREFJELL-REINSJØFJELL REINOMRÅDE

c/o DS, Utmarksavdelingen
Pb.53, 3501 Hønefoss
(nore.04)

NOTAT

FRAMTIDIG FORVALTNINGSMODELL PÅ NOREFJELL-REINSJØFJELL

Utarbeidet av: Nils Bjørn Vistad, Drammensdistriktets Skogeierforening

Dato: 26.05*.92

INNLEDNING

Dagens reinbestand i området er basert på forvillet tamrein. Bestanden har økt betydelig de senere år. Ifølge Eigil Reimers, Universitetet i Oslo, resulterte en flytelling under ideelle forhold 27.mars 1991, i 589 dyr. Ved å legge til årlig netto bestandsøkning for to år (kalving mai 1991 og mai 1992) vil vi ende opp med en høstbestand i år på vel 880 dyr, forutsatt ingen utvandring. Dette er vesentlig mer enn beitegrunlaget tilsier. Bestanden må reduseres og dette må skje i organiserte former.

Den spesielle situasjon som har oppstått som følge av forlenget avsluttet gjeting og manglende merking (ikke utført på 20 år), er problematisk både eiendomsjuridisk og forvaltningsmessig. Disse spørsmål tas imidlertid ikke opp i dette notat.

Myndighetene har nå oppfordret grunneierne til å forsøke å enes om en felles framtidig forvaltning av stammen. Dette kan i prinsippet ta tre retninger:

- a). Full nedskyting.
- b). Ny tamreindrift.
- c). Etablering av villreinområde.

NEDSKYTING

Dette er selvfølgelig det mest drastiske alternativ. De vesentligste konsekvenser av et slikt tiltak vil være:

- * Man utnytter ikke fjellets produksjonsevne.
- * Man mister betydelige verdier knyttet til rekreasjon, opplevelse, artsmangfold m.v.
- * Man unngår eventuelle framtidige konflikter i skjæringspunktet mellom rein og utbyggingsinteresser.
- * Man mister næringsinntekter ved utleie av beite/jaktrett for rein.

Ved riktig betandsstørrelse antas beitekonflikt mellom småfe og rein å ikke forekomme eller bare i meget liten grad.

Selve nedskytingen vil trolig måtte skje ved innleid, profesjonell hjelp.
NB! Det dreier seg ikke her om jakt!

Eiendomsretten til felte dyr vil trolig bli et stridstema. Det er ikke gitt at de umerkede dyra uten videre vil tilkomme grunneierne. Antagelig vil Staten reise innsigelse mot nedskyting.

At bestanden er basert på forvillet tamrein betyr bl.a. at det ikke har noen genetisk egenverdi å opprettholde denne.

TAMREIN

Dagens reinbestand er forvillete etterkommere av tidligere tamrein. Tamreindriften startet ca.1955 og ble avsluttet 1968. Dagens bestand har altså økslet og forvillet seg over en tidsperiode på vel 20 år.

Fra tamreinagronom Helge Hansen ved tamreinkontoret på Røros har vi mottatt en fyldig utredning om tamrein som driftsform på Norefjell-Reinsjøfjell. Et sammendrag på to sider med alle talldata, basert på en vårflokk på 600 dyr og en sommerflokk på 1011 dyr, vedlegges dette notat. **Hele utredningen tilsendes interesserte grunneiere ved henvendelse til DS, Utmarksavdelingen, tlf.067-23555.**

Ny tamreindrift forutsetter trolig også nedskyting av deler av dagens bestand, før man bygger opp en ny. Dette blir antagelig en forhandlingssak vis a vis Staten ved Finansdepartementet.

Det foreligger i dag tilbud fra kompetent hold (reindriftsinteresser i Finnmark) om leie av området, basert på 900 vinterdyr (d.v.a. vårflokk). Tilbudet representerer en beiteleie i størrelsesorden kr. 0,16 - 0,20 pr.da.

Det andre alternativ er at grunneierne selv danner nytt tamreinlag, og at noen av grunneierne dermed får ta ut arbeidsinntekt. Sansynlig størrelsesorden vil dreie seg om ca 2 årsverk. Dessuten kommer verdier i tilknytning til transport, slakting m.v.

Ved tamreindrift kan det sansynligvis forsvares å ha et noe større dyreantall enn ved vill rein, sett i sammenheng med fare for konfliktsituasjoner overfor beitefe og utbyggingsinteresser.

Ved oppstartning av tamreindrift er konsesjon nødvendig. Denne gis for 10 år om gangen og kan gis på særskilte vilkår fastsatt av Landbruksdepartementet. Tamreindrift forvaltes etter Lov om tamrein av 1978 (?), og er underlagt LD.

VILLREINMODELL

Reinstammen på Norefjell-Gråfjell har viktige særtrekk med bakgrunn i den spesielle geografiske beskaffenhet i området. Vinterbeiter ligger i hovedsak i de nordvestlige områder (Reinsjøfjell), kalvingen skjer i Gråfjell-Norefjell mens sommerbeitet ligger enda lenger sørøst. Dette er moment en også må ta hensyn til i den praktiske forvaltning.

Norske villreinområder driftes etter en forvaltningsmodell basert på private villreinutvalg og offentlige villreinnemnder. Disse to organ skal utfylle hverandre. Grovt skissert gjelder følgende arbeidsdeling:

Villreinnemnd:

Normalt sammensatt av en representant fra hver kommune innen villreinområdet.

- Oppgaver:
- * Fastsette årlig avskytingsplan og fellingskvote.
 - * Påse at det blir utarbeidet driftsplan.
 - * Sørge for oppsyn.
 - * Rapportere til Direktorat og fylkesmann.

Villreinutvalg:

Sammensatt av grunneiervalgte representanter innenfor området.

- Oppgaver:
- * Være kontakt- og samarbeidsorgan med offentlige forvaltningsmyndigheter.
 - * Utarbeide driftsplan.
 - * Utarbeide forslag til årlig avskytingsplan (kvote og fordeling).
 - * Fordele kvoten på rettighetshaverne.
 - * Stå for oppsyn.
 - * Gjennomføre strukturtellinger, beitegranskinger, datainnsamlinger.
 - * Være rettighetshavernes felles talerør i alle aktuelle saker.
 - * Samjaktavtaler.

Som det framgår er den vesentligste forskjell mellom disse to organ at **nemnda** er politisk oppnevnt og pålagt en jobb, mens **utvalget** jobber ut fra grunneiersyn. Alle planer som vedrører bestand og avskyting skal utarbeides av utvalget, men må **godkjennes** av nemnda!

Hvis utvalget ikke utarbeider slike forslag, blir dette gjort av nemnda.

Der man har gode og funksjonsdyktige villreinutvalg, dvs. med god oppslutning fra lokale rettighetshavere og interesserte tillitsmenn, har rettighetshaverne god hånd om "styringen". Dårligere utvalg legger tilsvarende mer reell styring over til villreinnemnda.

Velger man "villreinstatus" for Norefjell-Reinsjøfjell, vil første oppgave være å danne et godt villreinutvalg!

Villrein forvaltes etter Lov om viltet, av 1981 og er underlagt Miljøverndep.

VILLREINOMRÅDE MED FORVALTNING PÅ BESTEMTE VILKÅR

Vi har i dag vel 27 villreinområder. De fleste av disse områder er etablert på restene av tamreindrifter/forvillet tamrein.

Fra rettighetshavers side i Norefjell-Reinsjøfjell er det uttrykt svært sterke ønsker om to konkrete særvilkår, jfr. nedenfor. Dette henger sammen med flere faktorer, hvorav en i første rekke må trekke fram det ansvar lokale grunneiere og rettighetshavere føler for at området **totalt sett** skal driftes på en måte som er garantert å tjene lokalsamfunnene på best mulig måte. Reinen er bare en del av dette saksområdet!

På denne bakgrunn ønsker man lokalt muligheten til å justere/reversere opplegget dersom dette er nødvendig ut fra en helhetsvurdering over tid. Da potensielle konflikter vil ha en udiskutabel sammenheng med dyreantallet, er det viktig å ha en mulighet for å avgjøre hvor høgt dette skal være.

Erfaringer vil etter hvert vise oss hvorledes løpet videre bør legges.

At det dreier seg om forvillet tamrein er ikke noe særskilt for vårt område. Nøyaktig samme forhistorie ligger til grunn for nesten alle villreinområder ellers i landet. På den annen side er det et sterkt uttrykt ønske fra myndighetene om å finne fram til en statusavklaring i dette området snarest råd. Da bør det være mulig å "kompromisse" litt, til alle parters nytte.

En slik forvaltningsmodell kan kalles: **Villreinområde med forvaltning på bestemte vilkår**. Modellen innebærer:

- * Området får midlertidig villreinstatus.
- * Villreinutvalg og villreinnemnd etableres.
- * Særskilte vilkår (se nedenfor)

Særskilte vilkår:

Det grunneierutvalg som har vært i arbeid har særlig samlet seg om to konkrete hovedkrav, som vi i sum benevner som "**særskilte vilkår**" i alternativ D på spørreskjemaet. Disse vilkår gjelder "prøvetid/10-årsrullering" og "grunneiernes fastsettelse av bestandstak".

A. Prøvetid.

Grunneierne vil fremme krav om og forutsetter aksept for at den villreinstaus som nå eventuelt etableres for Norefjell-Reinsjøfjell, skal fungere som **prøveordning i 10 år**.

Etter 10 år forbeholder grunneierne seg retten til å vurdere saken på nytt. Hvis en heller ikke etter 10 år føler seg sikker på å ha funnet en endelig forvaltningsform, vil grunneierne forbeholde seg retten til videre 10-årige prøveperioder.

B. Fastsettelse av bestandstak.

Grunneierne forbeholder seg retten til å fastsette hvor stor reinbestand man skal ha i området. Dette kravet begrunnes ut fra hensynet til andre landbruksinteresser, annen jakt, generelt friluftsliv, reislivsnæring og andre mulige arealbrukskonflikter. Ikke minst viktig er hensynet til sikkerheten.

Dette kravet fremmes ut fra vissheten om at en bestand tett opp mot "beitetaket" representerer et større konfliktpotensiale enn i forhold til en mindre bestand.

For prøveperioden vil man deffinere et bestandstak til å ligge i størrelsesorden 350 vinterdyr, men med muligheter for justeringer i villreinutvalget. Dette innebærer en betydelig avskyting de første år, før man kommer ned på ønsket nivå.

Norefjell-Reinsjøfjell er et stort, sentralt beliggende høgfjellsområde med betydelige utbyggingsinteresser. Ved å deffinere tellende areal f.o.m. 1000 m.o.h., vil man unngå konflikt mot utbyggingsinteresser i det alt vesentlige. Ved ytterligere å fastsette tak for dyreantallet (underforstått: velge en bestand mindre enn teoretisk bæreevne kunne tilsi) påvirkes også reinens bruk av de perifere og utenforliggende arealer.

Den omtale prøveperiode vil avdekke eventuell interesseutvikling i området, som bør vurderes/vektlegges før man mer endelig fastsetter status som villreinområde. De nevnte særvilkår er viktige fordi det er eneste sikkerhet for at grunneierne har rett til å komme tilbake til saken med reell inflytelse.

Vi må kunne forutsette at de som på spørreskjemaet krysser av for alternativ C (vanlig villreinområde), subsidiært går inn for alternativ D.

AVSLUTNING

Hvis man ikke lykkes i å komme fram til klar oppslutning om ett av de aktuelle alternativ nå, er det likevel av avgjørende betydning å engasjere seg på grunneierhold. I motsatt fall kan man risikere at det offentlige iverksetter avskyting/bestandsreduksjon og hvor verdiene tilfaller statskassen. Disse verdiene (kjøttverdi) vil i tillegg være vesentlig mindre enn hva man kan oppnå gjennom grunneierstyrt bestandsreduksjon.

FLOKKSAMMENSETNING OG SLAKTUTTAK FOR: NOREFJELL.

 Målsetting: Høgest mulig økonomisk avkastning på begrenset antall
 rein i vårflokk.

VÅRFLOKK: 600 REIN

Flokksammensetning gjennom året:

Simler/ kviger:	457 (33 kviger)
Hokalv	68 (15 hokalv pr. 100 simler/kviger
----- etter slakteuttak)	
Hodyr totalt:	525
Hankalv	75 (Handyr/Hodyr = 1:7)

Vårflokk pr. 1./4.:	600
Kalvetilvekst	411 (90 % kalve tilvekst)
Sommerflokk	1011 (205 hokalv og 205 hankalv)

Uttak :	411 (Ved full produksjon)
Tap av kalv:	8 (2 % tap av kalv)
Tap av simler:	5 (1 % tap av simler)

Mulig slakteuttak:	398 (pr. år.)

=====
 Antall simler/kviger pr. paringsbukk: 7 stk.
 Slakteprosent i forhold til vårflokken: 66 %

Det forutsettes at parringsbukken består kun av 1 1/2 -åringer. Disse slaktes etter brunst. Dette vil spare beiteene for unødig slitasje, samt redusere problemet med bukkeflokker på innmark. Etter våre vurderinger er det kapasitet til 900 dyr i vårflokken før kalving, men i en prøveperiode bør man starte med 600 dyr. Slaktevekter og generelle driftsproblemer vil vise om dette er riktig beitebelegg. Det tas forbehold om tilskuddene i den økonomiske oversikten, da disse endres hyppig innenfor reindrifts-avtalen.

PRODUKSJONS-ANSLAG AV ET SLIKT DRIFTSOPPLEGG:

Slakte uttak i kilo:

Hokalv:	205 - 68 (påsett) -4 (tap) = 133 x 22 kg = ~ 2926 kg
Hankalv:	205 - 75 (påsett) -4 (tap) = 126 x 23 kg = ~ 2898 kg
Kviger:	68 - 33 (påsett) -0 (tap) = 35 x 30 kg = ~ 1040 kg
Ungbukk etter brunst:	75 - 0 (påsett) - ? 75 x 36 kg = ~ 2700 kg
Gamle simler:	33 -5 (tap) = 28 x 35 kg = ~ 980 kg

 Kjøttavkastning = 10544 kg

=====
 Produksjon pr. rein i vårflokk: 17,6 kg.

ØKONOMISKE ANSLAG AV ET SLIKT DRIFTSOPPLEGG.

Variierende faktorer:

Antall dyr i vårflokk:	600	stk.
Antall dyr i sommerflokk:	1011	stk.
Kjøtt og biprodukter:	10544	kg
Kjøttpris pr. kilo:	43	kr.
Kalvetilskudd:	200	kr.
Produksjonstilskudd:	11500	kr.
Helårsansatte gjeterer:	2	stk.
Tilskuddsberettigede årsverk:	3	årsverk.
Avløsertilskudd pr. årsverk:	11000	kr
Beiteleie i % av kjøttinntekt:	10	%
Antall kalv slaktet:	259	stk.
Gjeterlønn pr. ansatt	165718	kr.
Arbeidsgiveravgift	13,2	%

Inntekter:

Kjøtt og biprodukter:	kr.	453392	, -
Kalveslaktetilskudd:	kr.	51800	, -

Produksjonsavhengige inntekter	kr.	505192	, -
Øvrige tilskudd:			
Produksjonstilskudd:		11500	, -
Distriktstilskudd:		33000	, -

Sum driftsinntekter:		549692	, -

Driftskostnader:

Beiteleie(Kjøttinntekt x %-andel):	45339	, -
Snoscooterhold og drivstoff:	50000	, -
Driftsutgifter bil:	20000	, -
Lønn til gjeterer (Lønnstrinn 11)	331436	, -
Leie av gjeterhytter:	0	, -
Vedlikehold av anlegg:	20000	, -
Arbeidsgiveravgift 13,2%	43750	, -

Sum driftskostnader:	510525	, -

Driftsoverskudd: (før skatt og avg.) 39167 , -

Investerings og finansieringsplan:

Kombinert merke- og slakteanlegg:	kr.	200000	, -
Livrein: 2000 x 457 =	kr.	913000	, - *

Samlede investeringer	=	kr.	1113000 , -
=====			

Finansiering:

Investeringstilskudd: 200000 x 60 % =	kr.	120000	, -
Livdyrlån 913000 x 40 % =	kr.	365200	, -
Andelskapital à kr. 2000 x 200 stk. =	kr.	400000	, -
Lån eller andre finansieringskilder:	kr.	227800	, -

Sum:	kr.	1113000	, -
=====			